3-3278а

الوغلر ایچون

نصیحت

اوچونچی

أثر: رضاءالدین بن فخرالدین

(٥ نچی طبع)

Из фондов Российской национальной библиотеки

اورنبورغده «وقت» مطبعەسی.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

1912.

Татар.
3-3278а

الوغلر ایچون

نصیحت

اوچونچی

اثر: رضاءالدین بن فخرالدین

(٥نچی طبع)

اورنبورغده «وقت» مطبعه‌سی.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

1912.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Из фондов Российской национальной библиотеки

بسم الله الرحمن الرحيم

نصيحت ايتمك «بن اوزم گوزل خلقلی بر آدم» ديمك معناسنده بولسه ايدی اوشنداق كتاب و رساله‌لر يازمق‌غه «بو شيلرنی يالگز بن گنه بيلورم» ديمك كبی بر معنا بيرلسه ايدی، نصيحت سويله‌مك وكتاب يازمق دگل حتی آغزمدن بر حرف چقارماز وقلم ايله كاغذنی حتی قوله‌ده طوتماز ايدم.

لكن نصيحت سويله‌مك‌گه وكتاب يازمق‌غه عقل اهللری بوندی معنالر دگل بلكه اوستده بولغان بورچلربنی توشومك، آزمی كوبمی بر فائده‌لی شيئی صوكلرغه يادكار قالدرمق ديه معنا بيررلر.

بر آتا كنديسی نه قدر گناهكار بولسه‌ده بوننك سببندن بالالرينه نصيحت بيرمك بورچی اوستندن توشماز. بر عائله باشلغی نه قدر كيمچيلك ايله مبتلا بولسه ده كنديسنی و ذمه‌سينه امانت ايدلمش عائله‌سينی تربيه ايله‌مك وظيفه‌سندن خلاص ومحروم طورماز. «هر بر گز كتوچيسگز، وهر برگز كتولرگز حقنده جواب بيره‌چكسگز» مضموننده اولان: «كلكم راع وكلكم مسئول عن رعيته» قول شريفی، هر كيم ايچون برابر بولغان بر حكمدر.

اوشبو سبب ايچون، تربيه‌سی اوستمه امانت ايدلمش عائله‌مه وبونكله برابر كنديمه‌ده اوشنداق بالالرم وقيامت كوننه قدر كله‌چك نارماقلرمه نصيحت ايله‌مك وحال يتديكی مقدار يادكار قالدرمق قصديله اوشبو نصيحت كتابلرينی يازدم. اگرده باشقه‌لرده اوقورلر

Из фондов Российской национальной библиотеки

وفائده هم آلورلر ایسه بزم ایچون ایکی مرتبه فائده بولاچقدر. اوقوب عمل ایدوچیلر نك جمله‌سینی جناب الله مسعود ودنیا هم آخرتده بختیار ایتسون!

اویلنمك ادبلری

۱) اویلنمکدن مقصود، طبیعی حاجتنی اوته‌مك ورسول اکرم افندمز حضرتلرینك امتینی کوبایتمك، دنیا سفرنده هر بر شادلق وآغرلقلرنی تحمل ایده‌چك بر ایبداش بولمق، مالنی و وقتنی اسرافدن هم‌ده شریف دینه‌مزنی ضعیفلندرمکدن صاقلامق بولدیغندن، بیك باش ایکن اویلنمه‌گز، وقتی یندیکندن صوك وقتگزنی اوزدرماگز بلکه طبیعت کوچله‌مکینه کوره لازم وقتنده اویله‌نگز.

۲) ایزگی خاتون، دنیا ترکلکنده الك قوتلی بر تایانچ واوصال خاتون آدم اوغلی ایچون الوغ بر بلادر. شونك ایچون آلناچق خاتونلرنی کراك بای وکراك فقیر بولسون حرمتلی عائله‌لردن ازله‌گز، راست سوزلی ویاخشی کوگللیلرنی تابارغه طرشگز، بونك ایچون خاتونلر وباش قدالر سوزلرینه آلدانمای بلکه اوز کوگل وعقلگز ایله گوزل فکر ایله‌گز.

۳) ایرگه وارمق بولدیغگزده ابر بولاچق کیمسه‌نك آقچه‌سندن الك خلقنی، قبیله‌سندن مقدم دیننی، گوزللکندن الك هنرینی صورگز واوزگزگه تیگداش بولغانلرنی اختیار ایله‌گز.

٤) کورکام ترکالك محبتگه، محبتده طبیعت برلکینه باغلاندیغندن ترکالك ایبداشلرگز ایله طبیعتلرگزده موافقت بولمقینه دقت ایتوگز. یعنی نه قدر مشکل بولسه‌ده طبیعتلرگزده برلك بولغان کیمسه‌لرنی تابارغه طرشگز (۱).

---

(۱) عصرمزده بولغان بر طبیب کندی اثری بولغان بر رساله‌سنده طبیعت جهتنچه

ایر ادبلری

٥) خاتونلرگز قایغو وشادلق وقتلرنده ایبداشلرگز ودنیا ترکلکنده یولداشلرگز بولدیغندن آنلرنی اخلاص کوگل ایله سویگز. اورنلرنگ راحتی گل وساچك یاکه هر تورلی زینتلر ایله دگل بلکه ایزگی خاتون ایله بولور. بونی ایسه گوزەل بیلگز.

٦) خاتونلرگزغه دنیا ودین کرکلرینی اوگرەتگز. طوغری یول اوزرنده یورمکلرینه هر وقت یاردم ایتوگز. عقللرینی ودینلرینی کامللندرمك وسلامت طوتمق ایچون طرشگز. آنلرغه شفقتلی وآچیق یوزلی بولگز. آنلرنگ اخلاص ومحبتلرینه قارشو خیانت ایلەمەگز. حرمتلرینی تلف ایتمەگز. حدیث شریفلر بیوردیغنچه معاملەده بولگز.

٧) آشامق وایچمکده، کیوم صالم کبی شیلرده معروف اوزرنده، حقلرینی برینه کیتورگز. کوچلری یتمازلك خدمتلر ایله کوچلەمەگز. ظلم ایتمەگز، قول کوتارمەگز (١). آنلرنی کنیزاکلر یاکه کراك یاخشی و کراك یمان بولسەگزده، یالگز سزلرنی رضا ایدر ایچون یارادلمش مخلوقلر دیه حساب ایلەمەگز.

٨) بر عائلەنگ باشلغی بولسەگزده خاتونلرگزنگ خلقسزلق ایتدیکلرنده صبر ایلەگز وهروقت آنلرغه اوزگزنی مهربانلی کورسەتگز. آنلرغه آچووکوچ ایلەدگل بلکه شفقت ایله غالب کلگز.

٩) خاتونلرنگ یالانچی وحیلەکار، مکرلی بولمقلرینگ باش سببی ایرلردر. آنلرنگ خلقلرینی بوزوچی وچن آدملکدن چقاروچی کینه ایرلردر. شونگ ایچون خاتونلرگزنی تربیه ایتمەدکگز حالده آنلرنی

تمام خلاف اولان کیمسه ایله تزوج ایدرگه توصیه ایلەمشدر.

(١) لا ترفع عصاك عن اهلك . ای علی اهلك .

Из фондов Российской Национальной Библиотеки

یالانچی، مکرلی و فلان دیه سویله‌مه‌گز بلکه ایک الک اوزگز یاخشی بولگز وصوگره خاتونلرغه یاخشی تربیه بیرگز. خاتونلرگز هیچ شبهه‌سز یاخشی بولورلر. ایرلر بوزوق بولماسه‌لر خاتونلر یاخشی بولورلر.

خاتون ادبلری

١٠) ایرلرگزنک خصوصا خانه ایچنده اولان خدمتلرینی گوزل وراحتلك اوزرنده ایله‌گز. امرلرینه اطاعتلی بولگز. طیمش نرسه لرندن یراق طورگز. چتق یوز ایله قارشو بولماگز. انداشمای اوبکه‌لپ بورمه‌گز. یوق بار نرسه ایچون موگره‌مه‌گز واگراشماگز. قارشو سوز قایتارماگز. ایر خاطرینی قالدررلق اش اشله‌مه‌گز. آنک رخصتندن باشقه اویندن چقماگز.

١١) حیالی وادبلی، عفیف بولگز. ایرلرگه گوزل معامله ایله‌گز. حرمتلرینه وحقلرینه کمچیلك کیتورمه‌گز. عهدلرینی یرنده ایتوگز. سرلرینی فاش ایله‌مه‌گز. ماللرینی اسراف ایتمه‌گز. آنلرنک رخصتلرندن باشقه هیچ کمنی یانگزغه چاقرماگز. کیوم فلان ایچون آرتق شیلر استه‌مه‌گز.

١٢) ایرلرگزنک آتا وآنالرینه اطاعتلی بولگز. باشقه یاقنلرینی قارنداش حساب ایتوگز. بالالری بولسه ایرلرگز خاطری ایچون یاقین کورگز.

١٣) زمانه مشقتلرینه قارشو طورمقده ایرلرگزگه یاردم ایتوگز. شادلق و حسرت کونلرنده آنلر ایله برلکده بولگز. بودنیانک آچی و توچیلرینی آنلر ایله اورتاقلاشگز. آنلرغه اصلا یالان سویله‌مه‌گز. کورشی خاتونلرینک: «ایرمه یالان سویله‌دمده بیلمادی» دیدکلرینه آلدانماگز. بیلگزکه خاتوننک بر یالان سوزی ایرینه سیزلور بولسه

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایری کوزندن همرلك حرمتی بتار .

١٤) خاتونلرنی محبتلی کوستره‌چك نرسه جمال دگل بلکه گوزل خلقدر. کوب خاتونلر بولورکه جماللری کامل بولمادیغی حالده هر کم قاشنده مرغوب کورلورلر و حرمت اوزرنده سویله نورلر. شونك ایچون گوزل خلقلی و مهربانلی بولگز .

١٥) آچولی بوزلی بولماگز . آچو علامتلری ایله هیچ کمگه کورنمه‌گز . آچو وقتنده سویله‌شمه‌گز ، خصوصا باشقه‌لرغه جواب بیرمکدن صاقلانگز. زیرا آچو وقتنده جواب بیرمك سببندن آچو کوچله نور . بلکه آچونی باصدرر ایچون طهارت آلگز . ممکن بولدیغنده نماز اوقوگز.

١٦) هر کیمدن حرمت کوتوب طورمای بلکه غیرلرنك قصورلرینی تحمل ایتوگز . سوزگزنی لطیف تاوش ایله سویله‌گز و ملایم سویلرگه عادت ایتوگز. سویله‌شمك الوغ بر کمالات بولدیغی حالده صبر مرتبه‌سینه ایرشمه‌دیکنی بیلگز. سوز یورتوچی و غیبت سویله‌وچیلردن صاقلانگز. قولگزدن کلدیکی قدر خیر اش ایله‌گز و هیچ بولماسه بوزوقلق ایتمه‌گز.

١٧) اطرافگزده اولانلرنك خلقلرینی اوگره‌نگز . کراك الوغ وکراك کچوك بولسون قایغو و شادلق وقتلرنده بلیشلرگزگه تعزیه و تسلیه ایتوگز. خسته‌لك وحسرت ایله مبتلا بولدیغگزده صبر اوزرنده بولگز . « بلکه شویله بولمقی خیرلودر » دیه کوکلگزنی باصدرگز و خیرلی بولمقی ایچون جناب الله‌غه دعا ایتوگز .

١٨) اوی تدبیرینی سارانلق ایله اسراف اورتاسنده اولان عدالت ایله اجرا ایتوگز. خدمتچیلرگه بیك قاتیغ ده وبیك یومشاقده بولماگز. اوزگز یاخشی و طوغری بولسه‌گز خدمتچیلرگز اطاعتلی بولورلر و رغبت اوزرنده خدمت ایدرلر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱۹) آشخانه نی تمام اوز کوزگز ایله اداره ایتوگز. آشخانه نك پاك واسبابلرینك نظاملی وهر برنرسه اوزینه مناسب یرنده قویلمش بولمقینه بیك دقت ایتوگز. باقر و یز صاوتلرنی وهر وقت تمیزله‌ب طوتگز. بویله صاوتلرده آشلرنی اوزاق آسراماگز.

۲۰) هر کون ایرته ایله ایوده بولغان شیلرنك توزانلرینی سلکوگز. چوبلرینی سبورگز، لامپا وشمعدان کبی شیلرنی تمیزله‌گز. کتابلرده بولغان توزانلرنی سورتگز.

۲۱) ضایع بولماسونلر ایچون چای و آش اسبابلرینك اوشنداق کیوم وکرلرنك جمله‌سینك حسابلرینی بیلوب طورگز. بوندی نرسه‌لر کوب بولسه هر برینی اوزینك صنفی ایله دفترلرگه یازگز. هر نرسه‌نی بیلگولی واوزینه موافق اولان یرلرگه اورناشدروب، کراك بولدیغنده شوندن آلگز وخدمتی تام بولدیغنده شونده قویگز.

۲۲) کر اسبابلرینی کوزدن کچرگز وهر برینك باش حسابینی ذهنگزده طوتگز. هر تورلی نرسه‌لرنی سورتور ایچون، ممکن بولسه اوزینه مصلحت شیلر طوتگز.

۲۳) کیبدکلرندن صوك کرلرنی گوزل صورتده تورگز. ومناسبنچه اورناشدرگز. برتقلری بولسه کیگایدیکنی کوتمای تیزلك اوزرنده یاماگز وسوتلگانلرینی تگوگز.

آنا ادبلری

۲٤) اگرده جناب الله بالالر احسان ایتسه آنلرنی دقت اوزرنده تربیه ایدگز. فضلیت وادب اوگره‌دوب کورکام طبیعتلرغه عادتلندرگز، خلقلرینی گوزللندرگز، اوست باشلرندن زیاده‌عقللرینی تربیه ایتوگز.

٢٥) بالا كوبلگندن آورايما گز . آغلادقلرى و داوشلاندقلرى ايچون طارلماگز. آنلر جناب اللهنك بندەلرى ايديكلرينى خاطرلەب غيرت ونشاط اوزرنده تربيەلەگز . احتمالكه روزەلر طوتوب وحجلرگه يوروب تحصيل ايدلمگان ثوابلر، بالانر بيەسندن حاصل بولور واحتمالكه بالا مشقتلرينى يوكلەمك سايەسنده آخرت قورقنچلرندن امينلك تابلور.

٢٦) ممكن بولديغنده بالالرگزنى بيلى صو ايله هر كون ايكى مرتبه اولارق يوگز وصوگره ياخشى سورتگز. آرتق اسسيلندرماسون هم بالانك اوسمكينه ضرر بيرماسون، قان يوروولرينى طوقتاتماسون ايچون قات قات نرسەلرگه چلغاماگز، تار وقسان كيوملر كيدرمەگز اما اصلا بيلامەگز.

٢٧) بالالر ياخشى هواغه محتاج بولدقلرى ايچون اويقو اورنلرينى ممكن قدر بوزوق هوالى ايتمەگز، اوستلرينى قاپلاماگز. ضرورت بولماسه اوستلرينه خصوصا قالون نرسەلردن چبنلك قورماگز. بيشككه صالوب ده تبراتمەگز . تبراتمك بالا ايچون ضرور دگلدر.

٢٨) ترەزە واوت ياقتيلرينه قاراتوب ياتقر ديغگزده، كوزلرى چالشايماسون ايچون قرن دگل بلكه طوغرى ياتقرگز. اوتەدن اوته بيل يورمكده بولغان يرده قويماگز.

٢٩) آلتى آى مدتنده سوتدن باشقه رزق بيرمەگز. بوندن صوڭ آز آز شوربا بيرمك هم درست بولور . تشـلرى چيقمازدن مقدم ايت آشاتماگز. كوچگز يتسه ايتنى اصلندن آشاتمازغه عادتلندرگز، چايناب آشاتماگز.

٣٠) سوت ايمزدكگزده، سوتگز بوزولماسون ايچون صوغان وسارمساق كبى نرسەلرنى آشاماگز. بورچ، گارچيتسه، كران كبى ايسلى نرسەلرنى آرتق استعمال ايتمەگز. قهوه هم چاينى صافلانوب ايچگز اما زنهار ايسرتكچ ايچمەگز. ايسرتكچ ايسه - بالانك خلقى

Из фондов Российской Национальной библиотеки

وسلامتلگی بوزلمقینه برنچی سبب بولور.

٣١) بالالرڭزنی عادتدن طش ایرکه‌لمه‌ڭز. هر نرسه‌نی آنلر اختیارینه صالوب طورماڭز. آنلرنی قارشو سویله‌رگه وسوگه‌رگه اوگرتمه‌ڭز، یعنی آنلر حضورنده اوزڭز قارشماڭز، آنلرغه یمان سوزلرنی مکروه کوروچی بولوب کورلڭز. سزلر شویله اولسه‌ڭز آنلر، قارشورغه وکشی سوگه‌رگه اوگره‌نمازلر.

٣٢) بالالرڭزنی بهادرلق روحنده تربیه قیلوڭز، قورقمازغه عادتلندرڭز. جن، پری وغیری بوکبی شیلر سویله‌ب، عمرلری بارنچه قورقاق بولاچق مرتبه‌ده قانلرینی بوزارغه سبب بولماڭز. بعض آدملر بر بولمه‌ده یالغز اویقولارغه ویاکه آول یرنده چوقر آستونده بولغان مونچه‌غه یالغزی کروب یونوب چغارغه قورقورلر. بوناڭ سببی ایسه یاش وقتلرنده آنالری طرفندن قانلری بوزلمقدر. شوناڭ ایچون سزلر، بالالرڭزی بویله شیلرگه عادت ایتدرماڭز.

آتا ادبلری

٣٣) بالالرڭزنی تربیه ایدرگه الڭ کچکنه چاقلرندن باشلاڭز. آنلرنڭ کوڭللرینه کورکام خلق اورلقلرینی ساچڭز. آدمچیلك وایزگولك نیچوك بولدیغنی بیلدرڭز، یرینه قاراب بر آز یومشاقلق و وقتینه قاراب برآز قاتیغلقده کوسترڭز، لکن قورقوب دگل بلکه عین مصلحت ایدیکنی آڭلاب، سوزلرڭز ایله عمل ایده‌چکلر اولور قدروقارلی بولڭز.

٣٤) بالالرڭزنڭ اوزلرینی و آنلر کوز اوڭنده باشقه‌لرنی هم سوکمه‌ڭز. اگرده بر کیمسه‌گه یمان سوز ایتدیکلرینی ایشتسه‌ڭز البته منع ایله‌ڭز، تاکه سوگه‌رگه اوگره‌نماسونلر.

٣٥) بالاڭز حضورنده اوزڭزنی حرمتلی طوتڭز تاکه آنلر سزدن

Из фондов Российской национальной библиотеки

وفار اوگره‌نسونلر وبو سایه‌ده عائله ایچنده اتفاق ومحبت محکم بولور. آنلرغه‌اصلا یالان سویله‌مه‌گز وآنلرغه یمان دعا ایتمه‌گز. بوشیلر ایسه - آنلرغه یالان سویله‌مك اوگره‌تو بولور وآتانك حرمتینی کیمتور.

٣٦) خاتونلرگز تربیه ایدرگه کرشدکنده سزلر بالالرنك آرالرینه کرمه‌گز. سز تربیه ایتدبکـگزده خاتونلرگزده آرالاماسون. بو شی تربیه دگل بلکه تربیه‌سزلکدر. چونکه بو حالنی کوروب بالا، اوزینی مظلوم دیب بیلور ایرکه‌لك‌گه اوگرانوب هیچ بر تربیه آلمای آتا ایله آنا آراسنده بر برندن قاچوب وشکایت ایدوب یورر.

٣٧) بو دنیاده آدملرنك قیمتلری یالـگز اوز همتلری ایله بولدیغنی وهر کیم اوز اشینی اوزی کوررگه بورچلی ایدیکنی بالالرگزغه آڭلادگز. کشی‌گه تایانورغه ویالـگز بخت وخیر دعالرغه اشانوب طوررغه اوگره‌نماسونلر.

٣٨) ایمان ودین حکملرینی، فرض، واجب وحراملرینی بیلدرگز وعمللرنی قیلدررغه عادتلندرگز. (دین تربیه‌سینی یاشلکدن آلمش بالا، الوغ بولدیغنده هم شاید ضایع بولماز).

٣٩) بالالرگزغه فائده‌لی مقصودلرنی حاصل ایتمك طوغروسنده یاردم بیرگز وممکن بولدیغنده بو یولده پاره قزغانماگز. آنلرنی کشی ایشکلرینه یوررگه ویاکه خیرسز اشلر اشله‌رگه مجبور ایتمه‌گز.

٤٠) بالالرگز ایچون مال یبوب‌ده تربیه‌لرینی مهمل ایله‌مه‌گز بلکه مالنی آنلرنك تربیه‌لری یولینه صرف ایتوگز. بتمای طورغان میراث - گوزل تربیه ایدیکینی بیلوگز. درست تربیه بولماسه بالالر ایچون دنیا طولوسی آلتون قالسه‌ده فائده‌سی یوقدر. بلکه تربیه‌سزلکلری بر بختسزلك وآنك اوستینه، میراث قالمش آلتونلر ایکنچی بختسزلك اولور.

٤١) بالالرگزنی مدرسه‌گه یباروب‌ده اوزگز آنلر حالندن خبرسز

Из фондов Российской национальной библиотеки

طورماڭز بلکه همیشه حاللرینی کوزەتڭز وهر بر حاللرینی کوز اوڭنده طوتڭز. حتی کتاب ویازو اسبابلرینه قدر شیلرینه قدر آڭلاب وبیلوب طورڭز.

٤٢) حاجتلرینی اوتەدکڭز وکوکلرینی تحصیل ایتدیکڭزده جمله سینی برابر کورڭز. هدیه بیردکڭزده بارچەسینه تیگز بیرڭز. بو نرسه آنلرغه عدالت وانصاف اوگرتمك بولور. برینه باشروب بر نرسه بیروب ده: «صاق بول طوغمەلرگه بیلدرمە!» دیمك کبی شیلردن صاقلانڭز. چونکه بویله ایتمك آنلرغه جبر وظلم، آلدامق وخیانت کبی شیلرنی اوگرەتمك، سارانلق وحب نفس کبی بوزوقلق اورلقلرنی کوڭللرینه ساچمك بولور.

٤٣) کوچلری یتشورلك بولدیغنده بالالرڭزغه اوز اشلرڭزنی وهنرلرڭزنی اوگرەدڭز. فکرلرڭز ایله آشنا ایتوڭز. دنیا کوتمك ایچون آنلرنڭ کوزلرینی آچڭز. معیشت قاعدەلرینی آڭلاتڭز. خادملرڭز ایله دگل بلکه اوزڭز ایله برگه یورتڭز. آشامق ایچمك وقتلرندەکوز اوڭڭزده بولوندرڭز. ذهنلرینی آچارلق نرسەلر سویلەڭز وهر نیچوك بولسەده عقللرینی نورلاندرڭز. کسب وهنرلر ایله آشنا ایتوڭز. وقتی یتدکنده ایزگی عائله اعضالری ایله اهللندرڭز.

٤٤) بالالرڭزنی انسان حساب ایدوب آنلرنڭ آدم بولمقلرینی آرزو ایتسەڭز آنالری ایله گوزل وشریعت آدابی اوزرنده معامله ایتوڭز. بالا محبتی آتا ایله آنا آراسنده اورتاق ایدیکنی بالالرڭزغه عمللرڭز ایله بیلدرڭز. اگرده آنلر، سزدن بویله شیلرنی کوروب اوسسەلر، اوزلری هم سزدن آلمش علم وتربیەلری سایەسنده اوز خاتونلری ایله ده گوزل معیشت ایدرلر واوز بالالرینی تربیه ایتمکدەده کیمچیلك کوسترمازلر.

٤٥) وقتی کلدیکی ایله ادب اوگرەدڭز. قرآن شریف تعلیم

ایتوگز. قدرنگز قدر نفقه بیرگز. تربیه ایله‌گز، دنیا ترکلکی ایچون لازم بولغان کسب و هنرلرنی محبتلی کوسترگز. کوکللرینه غیرت بیرگز والوغ کیمسه‌لرنک ترجمه‌لرینی سویله‌گز.

٤٦) قزلرگزنی کامل اعتبار ایله اوقورغه و یازارغه بلدرگز، مکتبلرگه بیارگز. دین ودنیا کرکلرینی، اوی تربیه ایامک علملرینی اوگره‌دگز. وقتی یتدیکنده یالغز بایلغینه کوز صالوب، تربیه‌سزلرگه واوزلرینه تیک دگل قارتلرغه دگل، بلکه تربیه‌لی و گوزل طبیعتلی آدملرگه تابشررغه اجتهاد ایتوگز. طوی وجهاز ایچون آرتق تکلفله‌نمه‌گز. تربیه‌لی بولوق قدر بیوک جهاز وشهرتلی طوی هیچ بولنماز.

سعی واجتهاد ادبلری

٤٧) تربیه ایتولمه‌گان واشله‌نمگان یرلرده عادتی اوله‌نلردن باشقه شی یتشمادیکی کبی، کندی حالنده براشسز طوراچق آدم اوغللری‌ده هم، بر فائده کیتورمازلر. شونک ایچون دنیاگز ایچون منگو طوراچق کیمسه کبی وآخرتگز ایچون ده ایرته‌گه اوله‌چک کیمسه کبی اجتهاد ایتوگز.

٤٧) جناب الله عمل ایله بیورمشدر وعمل‌گه کوره جزا بیررگه وعده ایتمشدر. بنده‌نک وظیفه‌سی- اوزی بیورلمش امرلرنی یرلرینه کیتورمک ایچون طرشمق بولدیغندن، اوستوگزگه لازم بولغان عمللرنی اخلاص واجتهادگز ایله ادا ایتوگز. قبول بولوب بولمیه‌چغنی وجناب اللهنک، بنده‌لرینک عبادتلرینه اصلا محتاج دگل ایدیکنی سویله‌مک ویالقاولقغه بونلرنی بهانه ایتمک کبی شیلر ایله شغللنمه‌گز چونکه بو شیلر بنده‌نک وظیفه‌سی دگلدر.

٤٩) هیچ نرسه‌سی یوق کیمسه- فقیر دگل، بلکه هنری واجتهادی یوق کیمسه فقیردر. کندی حقنده اجتهاد ایله بولغان کیمسه‌گه اش هر

Из фондов Российской Национальной библиотеки

وقتده یاردم ایدر. طرش کیمسه گوزل ترکلك قیلور و یالقاو کیمسه آچلقدن اوله‌ر. بو دنیا ترکلگی هر کیمنك اوز غیرتینه امانت ایدلمشدر. شونك ایچون دنیاده طورر وکون کیچرر ایچون هیچ کمگه اشانوب طورمای بلکه اوز غیرتگزدن امید ایتوگز و اوزگز ایچون اوزگز طرشوگز.

٥٠) رزق هر نه قدر بولنگان وبیلگوله‌نگان ایسه‌ده بونی ازله‌مك واسته‌مك ایله بنده‌لر بیورلمشلردر. شونك ایچون اوز رزقگزنی اوزیگز ازله‌گز. هیچ کم‌گه کوکدن آلتون یاغدیغی و یردن اوله‌ن مثالنده کموش اوسوب طوردیغی یوقدر.

٥١) زیراك بولدیغگزده زیراكلك‌گه اشانوب یاکه هنرلی بولدیغگزده هنرگه آرقا بیروب، اشسز و حرکتسز تیك یاتماگز. چونکه اجتهاد کورلمادیکی و حرکت ایدلمادیکی حالده زیراکلك ایله هنردن بر فائده‌ده حاصل بولماز.

٥٢) شریعت نظامندن طش روشده یالقاولق و نفس مرادی آردندن یورمك آدم اوغلینه خسته‌لك کیتورر و طبیعتنی بوزار هم فقیرلندرر. شونك ایچون هیچ وقت اشسز طورماگز، یالقاو هم شهرت اسیری بولماگز. عقلگزنی بوش و اشسز آسراماگز.

٥٣) دنیاده ایکان کونلرگزده، آخرتده فائده‌سی بولاچق عمللردن هم غافل بولماگز. گوزل بیلوگزکه، دنیاده توزان قدر ایزگولك ایتمش کیمسه- آخرتده یاخشی جزا کورر و توزان قدر اوصال عمل ایدن کیمسه هم- آخرتده اوصال جزا کورر. هر کیمنك عملی آخرتده اشکار بولور، هر عملنك جزاسی قارشو کلوب آلور.

٥٤) دنیا سفرنده ایکان وقتگزده اوزگزگه کراکلی اشلرنی طوقتاتوب طورماگز. چونکه دنیا، ییل کبی تیزلکده کیچر بلکه وفات کونگزگه قدر فائده‌لی اشلر ایچون سعی ایتوگز و هیچ وقت یالقوب

قالماکز. آردکزغه گوزل بر اسم قالدرر ایچون چالشکز. چونکه آدم اوغلی وفات بولور لکن گوزل اسمی وفات بولماز منگو قالور.

هنر و صنعت ادبلری

٥٥) اشکزنی آشقمای گوزل و محکم ایدوب و هر نرسه نڭ اوزینه مناسب بولغان وقتده اشله‌کز. فکرکزنی بوزاچق شیلاردن صاقلانکز و تدبیرلی بولکز. بر اش‌گه کرشدیککزده گوزل روشده تمام ایدرگه طرشوکز. چونکه اشنی باشلاب یولده قالدرمقدن ایسه، هیچ باشلامای طورمق دخی خیرلیراکدر.

٥٦) بر ساعتده بر نیچه تورلی اشنی اشله‌رگه کرشمه‌کز. چونکه بویله ایتمك، باشلانمش اشلرنڭ هر بوندن محروم قالمقغه سبب بولور. بلکه کرشکان اشکزده نشاط و اخلاص اوزرنده وهیچ یالقمای دوام ایدکز.

٥٧) بو کون بته‌چك اشنی ایرته‌گه قالدرماکز. چونکه ایرته‌نڭ دخی اوزینه کراك اشلری بولاچقدر. بو کونگی اشنی ایرته‌گه قالدردیغکزده بو کون بوش‌غه اوزار وایرته‌سی کون‌گه ایکی تورلی اش جیلوب آورلق کیتورر. اما هر کون اشی بتوب بارر ایسه اوزکزگه راحت بولور.

٥٨) اشکز آز زمانده تمام بولمقینه دگل بلکه گوزل و خوش، محکم و ترتیبلی بولمقینه دقت ایتوکز. ترتیبلی بولغان اشلر، وقت اوزدرماز و اوکندرماز. خلقلر، اشلرنڭ نه قدر زمانده تمام بولوینه دگل بلکه یاخشی بولوینه دقت ایدرلر.

٥٩) اشلرنی باشلادیغکزده اعتبار ایله باشلاکز. چونکه باشنده یاخشی بولغان اشلرنڭ آخرلری هم یاخشی بولور. باشی بوزوق

Из фондов Российской национальной библиотеки

بولغان اشلرنك آخرلریده گوزل بولماز.

٦٠) اشلرنی، کشی کورسون و مدح ایتسون ایچون دگل بلکه فائده‌سی بولسون ایچون اشله‌گز. فائده‌لی اش بو کون بولماسه‌ده بر وقت کوزگه کورلور و عقل اهللری طرفندن تحسین ایدلور.

٦١) وقتلرگزنی ممکن قدر عملگزگه بولگز و کوچگزدن آرتق اشلرگه کوچلنمه‌گز. آنك ایچون بویله ایتمك خسته‌لك کیتورر. اشلرگزدن یالقماگز بلکه شادلق ایله بولگز. کوگل قایتاراچق فکرلرنی کوگلگزدن چقارگز. بلکه اشله‌گز و فائده امید ایتوگز.

٦٢) اشله‌دکگزده، صوگندن کله‌چك فائده‌لر حقنده فکر یورتگز. چونکه بویله ایتمك شادلق کلورگه سبب بولور. شادلق اوزرنده بولغان اش، نه قدر آور بولسه‌ده ینگل کورلور.

٦٣) هنرگزنی کوندن کون ترقی ایتدرگز. بو کونگی حالگه رضالق یاکه کوندن کون توبان قالمقدن صاقلانماولق، حسیاتسز و همتسز ذاتلر عادتیدر.

کسب ادبلری

٦٤) درسلرگزنی تمام ایتدکگز ایله دنیا کیچرمك ایچون اوزگزگه مناسب برر کسب وهنر اختیار ایتوگز وبر تورلی هنر وکسب ایله آشنا بولمازدن مقدم، باشقه‌لری ایله شغلله‌نمه‌گز.

٦٥) کسبگز آزلغندن ویاکه کوب فائده کوره آلمادیغگزدن اویالماگز. اجتهاد ایتدیکندن صوڭ فائده آزلغی عارلك دگل بلکه یالقاولق وکسب ایده بیلمه‌گانلك عارلکدر.

٦٦) اختیار ایته‌ش هنرگزده راست سوزلی واشانچلی، شاد وعقللی، تدبیرلی وپاك بولگز. کوندن کون اشگزنی یاخشیلاندررغه

وخلقلرنك اعتبارلرینی کسب ایدرگه طرشکز. خیانت ایتمه‌گز ویالغان سویله‌مه‌گز. یتشدره آلماسدای کون ایله وعده ایتمه‌گز، ایندیکگز وعده‌گه خلاف قیلمه‌گز.

٦٧) اگر ده ایگنچیلك اینسه‌گز، ایگن‌علمینی بیلگز وبوطوغروده یازلمش رساله وکتابلرنی اوقوگز. لازم تجربه‌لرنی ایتوگز وفائده‌لی اورلقلرنی تابوپ ساچگز. یر آلمق وصاتمق هم خدمتچیلر یاللامق حقنده بولغان نظاملرنی بیلگز.

٦٨) سوداگر بولسه‌گز، سودا حقنده بولغان نظاملر ایله آشنا بولگز. اشلرگزنی ترتیب ایله یورتگز. ضرر ایله فائده یوللرینی آیرگز اوزگزگه ضرر وباشقه‌لرغه خیانت ایله‌مه‌گز. حقی ارزان دیه، حاجت دگل شیلرنی آلوب قویماگز. عیبلی نرسه‌لر صاتماگز. آز بولسه‌ده ربحنی یبارمه‌گز. آچیق یوزلی بولگز. اولچاولرده عدللك قیلوگز. الحاصل شریعت بیوردیغنچه عمل ایتوگز، فائده‌سی آز بولسه‌ده برکاتی کوب بولور.

٦٩) بر کیمسه‌نك خدمتنده بولسه‌گز خدمتلرگزنی طوغریلق اوزرنده باشقارگز. راست سوزلی، اخلاص عمللی وباشلرگزغه اطاعتلی بولگز. خیانت ایله‌مه‌گز، وجدان وحرمتلی ذمه‌لرگه خلاف اشده بولماگز.

٧٠) باشقه‌لرنك خدمتلرنده بولدیغگزده کیوم صالومده آنلر ایله برابر یورمه‌گز. خاتونلرگزنی آرتق کیوندرمه‌گز. دنیاده یارشورلق کشی بته‌چك بولمادیغندن زینت وکیوم طوغروسنده اوزگزده یارشماگز خاتونلرگزنی‌ده یارشدرماگز، اگرده آقچه‌گز مصارفگزدن آرتسه، کوبمی آزمی بولور، قارا کونلر ایچون صاقلاگز. نه قدر بختلی بولسه‌گزده، کیله‌چکده اولان قارا کون ایچون حاضرلنمای غافل طورماگز.

اقتصاد (طوتا بلمك)

۷۱) آقچه‌سی ودولتی‌کوب کیسه بای دگل بلکه اقتصادی بولغان کیسه بایدر. شونك ایچون فائده‌سز برلرگه وحرام اورنلرغه برتین بولسون آنچه صرف ایتمه‌ڭز. بویله اورنلرغه صرف ایدله‌چك آقچه‌لرنی یانگزده صاقلاڭز وجیوڭز، کیله‌چکده بلکه ضرری بولماز.

۷۲) اوی‌اداره‌سنده بولغان آزغنه بورچده، کیوملرده بولغان یرتق کبیدر. وقتنده کورلماز ویاماللنماز ایسه همیشه زورایور. شونك ایچون کوتارگه نرسه آلماڭز، اگرده ضرورت سببلی آلنمش ایسه آقچه‌سینی آشغوب طابشررغه طرشوڭز. اوستوڭزگه بورچ اویمه‌ڭز. آدم اوغلینی وقتسز قارتایتاچق شیلر نك بری‌ده ـ بورچدر.

۷۳) آقچه‌لر نك قیمتلرینی نرسه‌لر نك حقلرینی یاخشی بیلوڭز. صاتو آلو وقتنده آلدانماڭز. کراك بولغان نرسه‌ڭزنی ممکن بولدیغنك اوزڭز قاراب آلـڭز. حاجت دگللرینی ارزانلغینه قزغوب یاکه مجرد جهاز وزینت ایچون صاتوب آلماڭز. بویله شیلرنی آلمق نه قدر ارزان حق ایله بولسه‌ده قیمتدر.

۷۴) کرو هم چغو حسابلرڭزنی بر دفترگه یازڭز و هر وقت بو دفترنی کوزڭزدن کیچروب طورڭز. بویله دفترلر، اقتصاد آرشینی وتدبیر اولچاوی بولورلر. چونکه کیسه‌سندن چقمش آقچه‌لرنی کوروب طوردیغنك کرکماز اورنلرغه آقچه بیرمك ایچون هر کیم بر قدر احتیاط قیلور.

۷۵) چغشڭزنی کروڭزدن آرتق ایتمه‌ڭز بلکه قارا کون ایچون هر آیده کوبمی آزمی بولسه‌ده کیسه‌ڭزگه برکدیره بارڭز. بویله ایتمك کوڭلگه راحتلك کیتورر واجتهادغه سبب اولور. اما چغش آرتق بولسه کوڭلگه حسرت بولور و قاننی بوزار.

Изфондов Российской национальной библиотеки

۷٦) ضرورت بولمادیغنده بورچغه آلماڭز. مجبور بولمادیغڭزده و یاکه حاللرینی تجربه ایتمادیکڭز کیمسه لرگه بورچ بیرمهڭز. خصوصا خلق آراسنده کیونوب کوکراکلرینی کیبروب یوروچیلرگه و قورصاقلرینی قوناق ایدوچیلرگه، خاتونلرنی درجهلرندن طش کیبندروچیلرگه بر تیین بولسون بیرمهڭز.

۷۷) وعدهسی یتدکنده آلاچغڭزنی، اوینماب وکولوب دگل بلکه چن صورتده صوراڭز. بیرهچککڭزنڭ وعدهسی ایرشوبده بیررگه کوچڭز بولمادیغنده گوزل صورتده اعتذار ایتوڭز.

تدبیر

۷۸) وقتنی صرف ایده بیلمش کیمسه، مالنی هم صرف ایده بیلور. یعنی دقیقه وقتنی بوش یرگه صرف ایتمهدیکی کبی بر تیین بولسون آقچهسینیده اورنسز یرگه بیرمز. شونڭ ایچون وقتڭزنی ومالڭزنی ضائع ایتمهڭز، تدبیرلی بولڭز. احمق کیمسهلر مثالنده آقچهڭزنی دنیا وآخرتده فائدهسی امیدلی دگل شیلرگه صرف ایتمهڭز ووقتڭزنی اسراف ایلهمهڭز.

۷۹) مال، نه قدر کوب بولسهده بولسون و عمر نه قدر اوزون بولسهده بولسون تدبیر بولمادیغنده یاز کونینڭ قاری مثالنده اریر بتار نام ونشانی قالماز. اما تدبیر بولسه آزغنه ماللرده برکاتلی وقسقهغنه عمرلرده فائدهلی بولور. اوشبونڭ ایچون تدبیر ایله دنیا کوتڭز. تدبیرلی یاشاڭز. تدبیر ایله معامله ایتوڭز.

۸۰) اسراف، ایڭ حرمتلی عائلهلرنیده بوزار وایڭ بای اویلرنیده ویران ایدر، ایڭ بیوک منصبلردن توبان توشرر و ایڭ شهرتلی فامیلیهلرنی خراب وفقیر قیلور. شونڭ ایچون اسراف ایتمکدن بیک

Из фондов Российской национальной библиотеки

صاقلانگز و هر اشگزده اقتصاد ایله بولوگز.
٨١) تدبیرلی کیمسه‌نڭ مالی آزالماز. ساران کیمسه آچ قالور. اسراف ایدوچی خسته‌لنور و فقیر بولور. شونڭ ایچون آقچه صرف ایتمکده خسیسلك درجه‌سینه بارماگز لکن اسرافده ایتمه‌گز بلکه اقتصاد و تدبیر اوزرنده بولگز.
٨٢) فقیر بولدیغگز حالده بای کورلمه‌گز وبای بولدیغگز حالده فقیر صورتنده یورمه‌گز. بلکه بولدیغگز کبی کورنگز وکورلدکگز کبی بولگز، اوزگزدن قالاچق خاتونلرگزنڭ ایرلری ایچون مال جمع ایتمه‌گز، اوشبو سوزلر ایله عمل قیلمق تدبیردر.

بایلق یارلیلق ادبلری

٨٣) مال، دنیا ترکلگی ایچون زینت و آخرت مرتبه‌لرینی کسب ایتارگه وسیله‌در. شونڭ ایچون مالگزنی اوزگزگه دنیاده شرافت کیتوره‌چك و اولدکگزده گوزل اسم ایله یاد ایتدره‌چك اورنلرغه صرف ایتوگز.
٨٤) مال اگرده الله تعالی حضرتی بیورغان روشچه صرف ایتولماسه، بنده‌نی آداشدررغه سبب بولور. شونڭ ایچون مالنڭ ذاتنی سویمه‌گز والله تعالی حضرتی رضا توگل اورنلرغه صرف ایتمه‌گز.
٨٥) بنده‌نڭ الله تعالی حضرتینه طوتاشدراچق دینی وادبی، علمی وگوزل خلقی بولماسه، دنیا طولیسی مالی بولسه‌ده فائده‌سی کورلماز. شونڭ ایچون مالگز نه قدر کوب بولسه‌ده دین تربیه‌سی آلگز، ادبلی وگوزل خلقلی بولگز.
٨٦) مالگز ایله فائده‌لی کتابلر آلگز، معلملرغه وظیفه بیرگز، اوزگز و عائله‌گزنڭ حاجتلرینی باشقارگز. تیوش یرلرگه الله تعالی

Из фондов Российской национальной библиотеки

رضاسیچون عدالت اوزرنده صدقه وهدیه ایتوڭز . دین وملت فائده‌لرینه هم صرف قیلوڭز.

٨٧) الله تعالی رضا توگل اورنلرغه و احمقلر فائده‌لرینه، سفاهت یرلرینه، بوزوق خلقلی کیمسه‌لرنك ثنالرینی ایشتو ایچون برتبن بولسون بیرمه‌کز. بوندی یرلرگه مال صرف ایتمك، آدم اوغلینك حرمتنی یبارر واعتباربنی یوغالتور، دیننی‌ده بوزار.

٨٨) دنیاڭز تار بولسه‌ده الله تعالی‌نك رحمتندن امید اوزمه‌ڭز، ایرکن بولسه آزغون وشهوت اسیری بولماڭز. بایلق بر آیلق ایدکندن وکوب بای فامیلیه‌لر، آزغونلقلری سببلی ایك فقیر بولوب قالدقلرینی فکرله‌ڭز.

٨٩) فقیرلك، عیب وعارلق دگل بلکه کسب ایتارگه کوچ یتشمه‌گانلك وکسب نظاملرینی بیلمه‌گانلك هم‌ده باشقه‌لردن صوراشوب یوررگه مجبور بولمق عیبدر. شونك ایچون بر طرفدن فقیرلك باش کوته‌رسه سزلرده ایکنچی طرفدن کسب ایتارگه کرشوب بوفقیرلك ایله صوغشڭز. احتمالکه غیرتڭز و جناب اللهنك رحمتی کولگه‌سنده فقیرلك گه غالب کیلورسز. هرنیچك بولسه‌ده صوراشوب یورماز قدر قوت تابارغه طرشڭز. بو توغروده زنهار مساهله ایتمه‌ڭز.

٩٠) بای بولمق ایچون آرتق آشقماڭز. آقچه‌نك ذاتینی سویمه‌ڭز. اقتصاد ایله طورلسه آز بایلق‌ده یارار. لکن کشیلرگه یوز صووی توکماز قدر کوچ حاصل ایدر ایچون آرسلاندن قاچار کیمسه کبی آشغڭز.

٩١) طرشوب‌ده یته‌چك درجه‌ده بایلق حاصل بولماسه امیدسز بولماڭز بلکه خلق و فعلڭزنی توزه‌تورگه اجتهاد ایتوڭز. خلق توزوك بولمق اوزی الوغ بر بایلقدر. بایلق ایله تابلماغان حرمت و گوزل اسملر کورکام خلق آرقاسنده تابلور.

٩٢) آقچه‌نك ذاتینی سویمك ایك قاتیغ فقیرلکدر. آدم اوغلی

اقچه‌سز فقیرلکگه صبر قیلور اما آقچه سویمك فقیرلگینه صبر اینه آلماز. اگرده آدم اوغلی آقچه سویمك فقیرلگی ایله مبتلا بولسه بتون ترکلگی حسرتلی بولور وآدمچیلگی بتار. قارا ایکمکگه طویمای باشلرینی تاشغه قویوب یاتمش فقیرلر کورمه‌گان مشقتلرنی آقچه سویوچی بای فقیرلر کوررلر. سزلر بو حالنی هر وقت آلدگزده طوتگز وآقچه‌سزلق فقیرلگندن آرتق، آقچه سویمك فقیرلگندن قورقوگز.

۹۳) عادتی روشده‌گنه دنیا کیچروب اوز حالندن راضی وجناب اللهنك قسمتنه اطاعتلی، اوزندن توبانلرنك حاللرندن عبرت آلوچی کیمسه. الوغ سرایلرده وهر تورلی زینتلرگه غرق بولوبده اوزندن یوقارولرغه قاراب وآنلرکبی بولمادیغی ایچون قایغوروچی کیمسه‌دن قات قات بختلودر. شونك ایچون سزلرهم، سعادتنی بایلقدن یا که آت آربا واولوغ سرایلردن دگل بلکه کوکلگزنك قناعتلی وجانگزنك طنچ بولمقندن ازله‌گز.

۹۴) دنیاده بتون مقصودگزنی مال جیمقدن عبارت بیلمه‌گز، کوزگزنی یاخشی آچوب قاراسه‌گز کوررسزکه مال جیوچیلر بال قورتی قبیلندن تون کون حسرت تارتوب جیدقلری حالده آشاوچیلر باشقه‌لر بولور وبعض آدملر جان تیرلرینی آغزوب خاتونلرینك ایرلری ایچون مال جیارلر. مال جیمق آدم اوغلنده برخسته‌لك‌درکه یا اسراف ویا سارانلق کبی بوزوق خلقلرغه طوتاشدرر. شونك ایچون باشقه‌لرغه محتاج بولماز، عائله‌گزنی گوزل تربیه ایتار، علم وملت هم عمومی فائده‌لرگه صرف قیلورقدر مال حاضرله‌گز وکسب ایتوگز، تاهمش مالگزنی‌ده دنیا وآخرتده فائده‌سی کورله‌چك هم ده اوزگز وفامیلیه‌گزگه گوزل بر اسم آلاچق برلرگه اوزگز صرف ایتوگز.

۹۵) آقچه‌گزنی ویغرشنی بیلمیتلرگه بیرمه‌گز. زنهار اوطش اوینماگز بلکه آز بولسه‌ده بونلردن باشقه کسب ایتوگز وبار قدرینه قناعت

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایتوگز. بیلوگزکه هر قومسز کیمسه فقیر و هر قناعتلی کیمسه بایدر.
٩٦) شرافتنی بایلق وآنچەده یاکه آت آربا هم بر صوده دیه حساب ایتمەگز بلکه شرافت- گوزل خلق وتربیه، ادب وعلمدەدر. اگرده اعتبار کوزینی صالسەگز کورسزکه خلقلری بوزوق وتربیەسز بولدقلرندن بو دنیاده کوب بایلر راحتنك نه ایدکنیده بیلمازلر وکوب فقیرلر علم وتربیەلری سایەسنده دنیا سفرینی راحت راحت کیچررلر.

علم ادبلری

٩٧) هر بر کیمسه وهر بر قوم وملتنك سعادتلی بولمقلرینه باش سبب علمدر. آشلقلر ایچون یغمور نه قدر کراکلی بولسه، آدم بالاسی ایچون علم شول روشده کراکلیدر. أتلرنكده علملیلری ایله علمسزلری شریعت قاشنده بر تیگز دگلدر. شونك ایچون سزلر هم علم اوگرەنگز وبالالرگزنی علم یولینه صالگز، علمگه رواج وباردم بیرگز.
٩٨) بو، بر زماندرکه علملی قوملر ساعتلەب ودقیقەلەب اوسدیکلری حالده علمسز قوملر منقرض بولورلر. علملی اوطن کیسوچیلر یاننده علمسزلری مغلوب بولدقلری کوز اوگنده ایکان باشقەلرغه نه قالدی؟ . . . . شونك ایچون جناب اللهغه عبادت ایدر ایچون علم کسب ایتوگز، هنر وصنعت یاکه ایگنچیلك وسودا ایله کون کیچرمك بولسەگز کینه علم کسب ایتوگز.
٩٩) معلم بولسەگز، شاگردلرنی قاعده اوزرنده تربیەایتوگز. خلقلرینی گوزللەندرگز. حاللرینه مناسب علملرنی اوگرەتگز، علملرینی ضائع ایتمەگز. شاگردلر ایچون مسئول بولاچق کیمسەلرنك الك برنچیلری معلملر ایله مدرسلر ایدیکنی اونوتماگز.
١٠٠) شاگردلرگزنك هر بر حرکتلرینه باقوب طورگز وآنلرنی

خوش معامله‌لرگه، گوزل عادتلرگه توشندرگز. سوزلرینی وفعللرینی طوغریلاندرگز. اوست باشلرینی، کیوم صالملرینی پاك و نظیف ایتمکلری حقنده نظارت ایتوگز. الحاصل ایچ وطش اعتباریله هر کم گه کوچرگچ بولورلق درجه‌گه‌ایرشکانلرینه قدر شاگردلرگزنی تربیه‌دن طوقتاماگز.

١٠١) شاگردلرگز ایله اویناماگز وکولمه‌گز. آنلرغه یومشاق ومهربانلی بولگز. هر نرسه‌نی درست سویله‌گز. همه‌سینی برابر گوروب و همه‌سی فائده آلاچق روشده اوگره‌توگز. فائده‌لی علملر وکراکلی اولان ادبلرنك جمله‌سندن خبردار ایله‌گز.

١٠٢) ایشتدیکگز نرسه‌لرنك گوزللرینی یازگز، یازدیغگز وکو-گلگزده بولغانلرنك گوزللرینی سویله‌گز. یازاچق شیلرگزنی الك مقدم بردشمن کوزی ایله انتقاد ایتوگز. حق سوزنی سویله‌مکده الله تعالی‌دن باشقه هیچ کمنك شلته‌سندن قورقماگز.

١٠٣) یازدیغگز وقت قلمگزگه مالك بولگز. خلقلرنك مرتبه‌لرینه وعموم عادتلرینه حرمت ایتوگز. یازدیغگز شیلر، دنیاده عقل اهللری حضورنده وآخرتده قارشوگزه کیله‌کنده یوز قزارتاچق روشده بولماسون.

١٠٤) اوجماخ ایچینه کروب الگچینی الله‌کدروب قویمازدن مقدم، نه دیلگز ونه قلمگز ایله هیچ کیمنی تقریع ایتمه‌گز وسوکمه‌گز، اسلام فرقه‌لرینك هیچ برینه „بدمذهب“، „فرقهٔ ضاله“ دیمك کبی ادبسز سوزلرنی اسناد ایتمه‌گز. بیگلر ومیلیونلر ایله جانلرنی تعذیب ایله‌مه‌گز وآنلرغه دشمانلری طرفندن برگه اون وبوزنی قوشوب اسناد ایدلگان سوزلرگه اشاناماگز. باشقه‌لردن بیگراك اوز اعتقادگزنی تیکشرگز واوز اعتقادگزنی درستله‌گز. کشیلرنی تفتیش ایدوب اوزگزنی محروم ایتمه‌گز. آخرتده خلاص بولمق استر ایسه‌گز شیعه هم وهابیلرنی سوگوب عمر اوزدراچق یرده اوز حالگزنی قایغورتوب رسول اکرم صلی الله

علیه وسلم واصحاب کرام بولینه ایارگز و آنلرنك یولندن آیرلماگز وبونگله برابر، کیله‌چك کونلردن همیشه امین وبی خبر طورماگز.

١٠٥) یازدیغگز وقت اقتدارگزنك اوستینه چقمق و بولندیغگز درجه‌دن بیوك بر مرتبه‌ده کورلمك کبی حاللرگه کوچله‌نمه‌گز. بویله ایتمك یازلمش اثرلرنك اهمیتینی ویازوچینك هم درجه‌سینی توبان توشرر.

وطن وملت

١٠٦) کوگی آستونده یاشادیغگز، هوالرینی ایسناب صولرینی ایچدکگز وایکمکلرینی آشادیغگز وطنگزنی زیاده سویگز، بونك اسمینی بیوك ایتمك ایچون طرشگز.

١٠٧) وطن، آدمیلرنك حرمتی و هر کیم حضورنده فخرلنه‌چك خزینه‌سیدر. شونك ایچون وطن طوغروسنده مالگزنی قزغاناگز وکوچلرگزنی آیاماگز. وطن حقنده بویله فداکار دگل کیمسه، آننه یاشارغه لائق دگلدر.

١٠٨) آتا وآناگزنی یاقین قرداشلرگزنی نیچك سویار ایسه‌گز ملتگزنی شولای سویگز. ملتگز ایچون خدمت ایتمکنی جانگزغه غنیمت بیلوگز. „ملت“ و„ترقی“ کلمه‌لرندن مسخره ایدوچیلرنك سوزلرینی ایشتمه‌گز. آنلر ایسه حسیات شریفه‌دن محروم قالغان بیچاره‌لردر. بلکه آنلرنك اوزلرینی قزغانگز وبویله درجه‌ده توبان قالدقلری ایچون حاللرینه مرحمت ایتوگز.

١٠٩) ملت ووطن ایچون خدمت میسر بولسه آنك برابرینه تشکر ومکافات کوتمه‌گز. مکافات کوتمك شویله طورسون، فرض ایتدك، ملت سزلرگه جفاقیلسون سزلر اصلا اوپکه ایتمه‌گز واوستگزگه‌بوکلانمش خدمتلردن همیشه کیرو طورماگز. „شهرلرم وقوملرم هر نه قدر بکا جفا ایتسه‌لرده

بنم کوزمده کینه حرمتلیلردر » دیه عرب شعرینی (١) اوقوڭز و بونك ایله خاطرڭزنی تسلیه ایتوڭز.

١١٠) دین هم علم نشر ایتمك، مکتبلر وخیر اشلر ونیچوك گنه بولسه‌ده خلقغه یاردم بیرمك ایچون اجتهاد صرف ایتمك اڭ گوزل غیرتدر. بونك جزاسی‌ده هم گوزل جزا بولاچقدر. شونك ایچون ایزگی وتقوالق اشلرگه، ملت ودین فائده‌لرینه یاردم بیرمکنی غنیمت حساب ایتوڭز. کوڭلڭز ایله سویه سویه یاردم بیرڭز. ملتڭزگه علم ومعرفت نشر ایتوڭز. آرالرینه دوستلق ومحبت اورلقلری ساچڭز. دشمانلق وگناه اشلرگه یاردم ایتوشمکدن صاقلانڭز. خصوصا ملت ضررینه بر حرف بولسون سویله‌مه‌ڭز وبر نقطه قدر نرسه یازماڭز.

١١١) ملت فائده‌سینه خدمت ایتوچیلرنی، اوزلری ایله بر برگه کیلوب سویله‌شمازدن مقدم، بیلور بیلماز یالڭز کوکراگڭز تارلق بلاسی سببندن تورلی افترالر ایله قارالتمق هوسینه توشمه‌ڭز. کشی ضررینه حکم ایتارگه آشقماڭز. بر کیمسه‌گه تهمت وافترا ایتمگنی شم سوندرمك قدر ینگل حساب ایتمه‌ڭز. اوز فکرڭزنك طوغرلغی ایله حکم ایتمازدن مقدم شبهه‌ڭزنی عقل اهللرینه عرض ایتوڭز. آنلرنك فکرلرینی آلڭز. احتمال که اوز فکرڭز یاڭلش بولور.

معامله ادبلری

١١٢) معامله‌لرده ادب واحتیاطلی بولمق آقچه صرف ایتمکسزین خلقنك رضالغینی تابمقدر. ادبلی معامله سببندن اڭ مشکل مقصودلرده ینگل تابلور و بیکلی ایشکلر آچلور. یومشاق سوزلر کوڭللرنی راحتلندرر. اخلاص سوز، الوغ هدیه‌لردن آرتق شادلق کیتورر. آچق یوز

(١) بلادی وان جارت علی- عزیزة * وقومی وان ضنوا علی- کرام.

وفاتلاو سزلق، دوستلق ومحبت دلیلی بولور. شونك ایچون کیم بولسه کزده بولگر آدم اوغللری ایله ادب اوزرنده معامله ایتوکز. یومشاق وملایم سوزلی واخلاصلی بولگز.

۱۱۳) کوکلسز یا که آچولی وقتکزده خلق ایله سویله‌شمای بلکه آچو قزوی سررلگانگه قدر صبر ایتوکز. آدمیلرنك کیمچیلکلرینی عفو ایله‌کز وهراشده فکرلی واعتبارلی بولگز. بو ایسه تربیه‌لی بولمق علامتیدر.

۱۱٤) آدمیلرگه قاتشمای بر چیتده طورماگز ویا که کیم اوچرادی ایسه آنگا قاتشوب دوستلق اظهار ایتمه‌کز. بلکه هر اشده عدالت اوزرنده‌حر فکرلی وراست سوزلی، بهادر وایچ وطشکز بر روشلی بولگز.

۱۱۵) کشیلرنك اوصال معامله‌لرینه قارشو یاخشیلق ایتوکز ویاخشی معامله‌لرینه قارشو دخی آرتق یاخشیلق ایتوکز. باشقه‌لرغه کوستره‌چك معامله‌کز، آنلردن کوررگه استدیککز معامله‌لردن هر حالده آرتق درجه‌ده بولورغه تیوشلی

۱۱٦) اوزکزدن کچوکلرنی خوار کورمه‌کز. عقلکز وبایلقکز ایله ماقتانمه‌کز بلکه مرتبه‌کزنی و باشقه‌لرنك مرتبه‌لرینی هم یاخشی بیلوب هر کیمنك اوزینه مناسب معامله‌سینی ایتوکز، بر بیوك ذاتنك: «بارچه - یاخشی، بز - یمان!» دیمش سوزندن عبرت آلگز.

۱۱۷) خلقدن کورکام معامله کورمکنی امید ایتسه‌کز اوزکز هم آنلرغه یاخشی معامله ایتوکز. آنلردن حرمت استرایسه‌کز اوزکز هم آنلرغه حرمت کوسترکز. «خلقنك دشمن بولمقنده حسرتم یوق» دیمای بلکه دوستلقلرینی کسب ایدرگه طرشکز. عقل اهللرینك کوکللرینی اوزکزگه میل ایتدره‌چك صورتده بولگز. مقصودلرکزنی قاتبغلق وقورقتو ایله دگل بلکه محبت ایله حاصل ایتدررگه غیرت ایتوکز. خلقلرغه محبتلی بوله‌قکز سببندن هیچ بر کمالاتکز ضائع بولماز.

۱۱۸) خلقلرغه کورکام گمان ایله‌کز. یاخشی اشلرنی سویله‌کز.

بمان اشلرنی یاشرگز . اما اولکلرنی ایسه ایزگولکدن باشقه ایل ذکر
ایتمه‌گز. آدمیلر ایله معامله‌گز شویله بولسون‌که دنیاده طوردیغگزده
سزلرنی سویسنلر ووفات ایتدکگزده یوقسونسونلر وقایغوروب آغلاسونلر.

۱۱۹) خلقلرغه یاردم بیرمك ، یالگز ضرورت وقتلرینه‌غنه
مخصوصدر. باشقه وقتده هیچ کیم هیچ کیم اوستینه صالنوب طورمق
درست دگل. بناء علیه آدمیلر اوستینه صالنماگز وآنلرنك ماللرینه
طمع یورتمه‌گز. بلکه اوز رزقلرگزنی اوزگز ازله‌گز واوزگز ایچون
اوزگز یورگز.

۱۲۰) عهدلرگزنی صاقلاگز. وعده‌لرگزنی یرینه کیتورگز. دوستلرگزغه
راست بولگز. خلقلرنك قایغو وشادلقلرینی اورتاقلاشگز. اوزگزگه
سویمه‌دیککز شیلرنی آنلرغه هم سویمه‌گز. اگرده معامله‌گز بو نیگزگه
بنا قیلنسه، آراده الفت محکم بولور، دوستلق تارالور.

۱۲۱) خلق‌وحقلق ایچون کیچمش وقتلرگزنی ضائع‌وقت دیه حساب
ایتمه‌گز. چونکه باشقه‌لرنی سویمك وآنلرغه یاردم بیرمك هم آنلرنك
یتشمه‌گان یرلرینی یتشدرمك، بیوکلك وآدمچیلك علامتیدر.

جمعیت ادبلری

۱۲۲) بدنده‌گی اعضالر، بر برینه محتاج بولدقلری کبی بو دنیاده
طوردقلری مدتده آدم اوغللری‌ده ترکلك ایتمك طوغروسنده بر برینه
محتاجلردر. انسانلرنك برگه جیولوب طورمقلرنده حاجتلری تابلور
وحقلری‌ده ادا بولنور، نسللری سلامت قالور. بویله برگه جیولمقده
ادب وشرطلر، قاعده وقانونلر بولوب بونلرنی رعایه ایله‌مك لازمدر.
اوشبونك ایچون بر برگزگه هر وقت حرمت ایتوگز. معامله‌لرگزده
انصافلی بولگز. جیولمق قاعده‌لرینی یرینه کیتورگز. اوز فائده‌گز

Из фондов Российской Национальной Библиотеки

ایچون باشقه‌لرغه جبر ایتمه‌گز. اشلرگزده ثباتلی بولگز.

١٢٣) برگه جیولمقدن مقصود ایسه، بر کیمسه اشلرگه ممکن دگل اشلرنی اشله‌مك ویاردم ایدشمك هم‌ده لازم کیکاشلرنی بیرشمك، ملت ووطن خدمتلرینی اورتاقلاشمقدر. اوشبونك ایچون بوندی ساعتلرده یاردم بیرمکنی و بویله اشلرگه قاتشمقنی جانگزغه منت بیلوگز. آدم اوغلی بر یالگزی آز بولسه‌ده قارنداش و دوستلری ایله کوب بولور. اگرده بوندی ساعتلرده جماعتگه خدمتگز بولماسه بارلغگزغه کوره بولغلگز آرتقدر.

١٢٤) شریعت بیورغان الوشلرنی دین وملت فائده‌سی ایچون صرف ایتمش ذاتلر، گویا آخرتده آلمق شرطیله جناب الله‌غه بورج بیرمش کبی بولورلر. شونی حساب ایدوب سزلر هم اگرده مالگزده چقاچق کیساکلر بولسه، دین و ملتنی تقویه ایده‌چك برلرگه صرف ایتوگز. دنیاده شکر ورحمت ایشتورسز و آخرتده بورچگزنی تمام بلکه آرتغی ایله قایتاروب آلورسز.

١٢٥) مسلمان کیمسه‌نك تلندن، قولندن مسلمانلر سلامت طورغه تیوشلی. شونك ایچون تلگز، قولگز وهیچ بر حرکتگز ایله مسلمانلرنی رنجتمه‌گز. یولغه چقمازدن الك یولداش تابگز. یورت آلمازدن مقدم کورشی آلگز. کشی کولدره‌چك سوزنی سویله‌مه‌گز. قول آستوگزده بولغانلرنك خلق وفعللرینی صاقلاگز.

برنچی اوگوت

١٢٦) اعضالرگزنی گناهلردن صاقلاب الله تعالی حضرتلرینه تقوالق ایتوگز. فرمانلرینی یرینه کیتورگز. قایغو کیلدکده صبر ایتوگز. خلقلرغه انصاف کوسترگز وآنلردن انصاف کوتمه‌گز. هیچ بر مسلماننی

Из фондов Российской Национальной библиотеки

وهیچ بر آدم اوغلنی دشمان طوتماڭز، الله تعالی بیرمش رزق
ومرتبه‌لرگه قناعت ایتوڭز. خلقلرنڭ حرمتلرینی آیاق آستینه صالماڭز.
قولڭزده بولغان بایلقنی تدبیر ایله طوتڭز. اوزڭزگه کراك دگل شیلرنی
تفتیش ایدوب یورمه‌ڭز. آدم اوغللری اوچرادیغنده سلام بیرڭز
وحاللرینی صورڭز. وعده‌ڭزده طورڭز. تواضعلی بولڭز. کوچڭز
یتدیکی قدر هر کمگه یاردم بیرڭز. خیر اهللرینی دوست کورڭز.
اوصال کیمسه‌لرگه مدارا ایتوڭز. اوزڭز محتاج بولغان شیلرنی اوگرونڭز.
علم طوغروسنده عارلنمه‌ڭز. خاقلرنی رنجتمه‌ڭز. کوب فکرله‌ڭز وآز
سویله‌ڭز. نادانلرغه وخیانتلی عقللیلرغه سرلرڭزنی چیشمه‌ڭز وکیڭاش
ایتمه‌ڭز. اوز بیلدکڭزگه تایانماڭز. یواشلرنڭ مکرلرندن، چایا
واوتکن کیمسه‌لرنڭ ضررلرندن امین بولماڭز. عالملرگه اییارڭز وادب
اهللری ایله قرنداش بولڭز. مروت اهللرندن کوچرگچ آلڭز
وبوزوق آدملرگه قاتشماڭز. طشڭزنی پاك وکوڭلڭزنی صاف یورتڭز.
دین ودنیا یورچلرڭزنی وعده‌سنده تابشرڭز. خلقلر ایله الفتلی بولڭز.
یاقین قرده‌شلرڭزگه بارڭز وحاللرینی بیلوڭز. خلقلرنڭ اشانوب
طوردقلری خصوصنده گمانلرینه قارشی کیلمه‌ڭز وقولڭزدن کیلمش خدمتنی
هیچ کیم ایچون قزغانماڭز. هر کون باشڭزنی یاصدقغه قویدیغڭزده، کون
بوینچه نه کبی اشلر ایتدکڭزنی حساب ایله‌ڭز، ایزگی اشلرڭز بولسه
الله تعالی‌گه شکر ایتوڭز واوصال اشلرڭز بولسه اوکنڭز توبه قیلوڭز
هم ایرته‌گه اشله‌یه‌چك اشلرڭز حقنده پلان قورڭز «ایرته ایچون
ایشاك قایغورر» دیمه‌ڭز. مظلوملر دعاسندن صاقلانڭز و انذتلرنی
بوزمقده اولغان اولمنی اونوتوب یبارمه‌ڭز. کونلر، عمللرنی کوسترمکده
اولغان دفترلردر، بو دفترلرگه بوزوق شیلر یازدرمازغه طرشڭز.
کیچه وکوندز - سزنڭ ایزگو عمللرڭزنی آزاینمقده‌در، سز ایسه کیچه
وکوندزنی - ایزگو عمللرڭز ایله آزایتوڭز مبارك شریعتمزگه خلاف بولماز

Из фондов Российской национальной библиотеки

شرطیله استر کیم گه بولسون اطاعت ایتوڭز. بوزوق فعللر ایل دنیا طولدیغندن ، سزلر گوزل خلقلر ایله شرف کسب ایتوڭز.

ایکنچی اوگوت

١٢٧) کوزمزگه بویله زینتلی کورلمش دنیا ، خیانت و آلدامق ، جبر و ظلم ایتمك کبی فنا نرسه‌لرگه دلالت ایتدکندن آخرده بر کون الله تعالی حضرتینه باراچغمز وهر بر یاخشی ویمان اشلر حقنده جواب وحساب بیره‌چکمزنی اونوتماڭز. آخرتده مسخره‌لك گه توشره‌چك، دوست ودشمن آراسنده یوز قزارتاچق شیلرنی اشله‌مه‌ڭز. گوزل خلقلرنی عادت ایتوڭز وطوغری یولدن بر قارش بولسون آیرلماڭز. دنیا اعتبارنچه اوزڭردن توبانلرگه ودین جهتنچه اوزڭزدن بیوکلرگه باقڭز، دنیا وآخرتده مسعود بولورسز. ایزگولك اورلقلری ساچڭز سعادت ایگنلری اورور سز. گوزل خلقلی کیمسه‌لرگه یولداش بولڭز، توشکون وقتلرڭزده کوتاررلر ومظلوم بولدیغڭزده یاردم بیررلر. بوزوق خلقلیلردن یراق بولڭز چونکه آنلردن خیر کورمازسز آنلر درجه‌ڭزدن توشررلر واماننلرڭزگه خیانت ایدرلر و سرلرڭزنی فاش قیلورلر. گناهلرڭز ایچون اوکنڭز وجناب الله‌غه قصورلق ایله بولسه ده عبادت ایله‌ڭز. پیغمبرینه محبت و حرمت کوستر ڭز. بلالرغه صبر صورمقدن مقدم، الله تعالی حضرتندن بلالردن عافیت صوراڭز. صبر بیررگه قدرتی بولغان الله تعالی‌نڭ عافیت بیررگه ده قدرتی باردر. عافیت قدر قیمتلی و لذتلی شی هیچ بولماز بونی ایسه سلامت وقتڭزده بیلوڭز. یتیم حقلرینه قول صوزماڭز وکورشیلرڭز ایله یاخشی کون کیچرڭز، نمازلوڭزنی قویماڭز وممکن بولدیغنده مسجدگه بارڭز. بر برڭزنڭ حالینی بیلشوب طورڭز، ایزگولك ایله بیورڭز واوصاللقدن بر برڭزنی منع ایتوڭز، عقلسزلر ایله دوست

بولماگز. باخشی مؤمن بولاسگز کیلسه الله تعالی یولینه انفاق ایلهگز. بازارلرده ضرورتسز جیولشوب سویلهشوب اوطورماگز. خلق جمعه نمازینه باردیغنده مزار سفرگه چقوب کیتمهگز. یوق بار نرسه ایچون آچولانماگز. انسانلرنڭ فضیلت وسعادتلرینه هیچ وقتده حسد ایتمهگز. حسد ایتمکنڭ وجداننی راحتسز ایدوب طورمقدن باشقه فائدهسی یوقدر. اولم کیلمکندن غافل طورماگز وهر وقت هر ساعتده ایسه اولم کیلمک ممکندر. الله تعالیگه یاقین ایدهچك شیلرنڭ آخرتده اوندن یراق ایتدیکنی واوتقه یاقین ایدن شیلرنڭ الله تعالیدن یراق ایلهچگنی هر وقت کوڭلگزده طوتگز.

اوچنچی اوگوت

١٢٨) باشقهلرنڭ عیبلرینی کوردگزده اوز عیبلرگزنی خاطرگزگه کیتورگز. اوز عیبلرینی کورمش کیمسه باشقهلر عیبی ایله شغللنماز. هیچ کیم ایچون چوقر قازماگز چوقرگزغه اوزگز توشارسز. خلق ایله کوراشسهگز یقلورسز. مسلماننڭ یوز صوینی توکسهگز اوز یوزگزنڭ صوی توگلور. فکرگزگه حیران بولسهگز آداشورسز، خلقلرغه تکبرلك ایتسهگز خوار بولورسز. اشلرگزده عقل اهللرینه کیڭاش ایتسهگز اوکنمازسز، عالملر مجلسینه مداومت ایتسهگز وقارلی بولورسز. احمقلر مجلسینه کرسهگز آنلرنڭ بری صانالورسز. آز سویلهسهگز آز یاڭلشورسز. یالان سویلهمك ایله اسم چقارسهگز جمله خلقنڭ کوزندن توشارسز. شهرت اسیری بولسهگز مسخرهلككه قالورسز. هرکیمنڭ درجهسینی بیلسهگز حیوانلر درجهسندن چقوب انسانلر درجهسینه آیاق باصارسز. الله تعالیدن باشقه هیچ کیمدن طمع ایتمهگز واوز گناهگزدن باشقه هیچ شیدن قورقماگز. بیلمادکگز شیلرنی «بیلمیم» دیمکدن اویالماگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بیلورگه تیوشلی علملرنی اوگرهنمکدن عارلنمهڭز. اوزڭز ایچون سویدیکڭز شیلرنی باشقهلر ایچون هم سویڭز. اوزڭز ایچون ایستهمهدکڭز شیلرنی باشقهلر ایچون هم ایستهمهڭز. حر بولغان نفسڭزنی بندهلرگه بنده ایلهمهڭز و آزغون بای بولمقدن، عفیف و هنرچن فقیر بولمقنی آرتق کورڭز. الله تعالی حضرتینه تقوالق ایلهڭز و امرلرینی یرینه کیتورڭز. کوڭلڭزنی وعظ ایله نورلاندرڭز. نفسڭز سبهرسه اولمنی ایسکه کیتورڭز. کیچهش قوملر اوستینه کیلمش شیلرنی فکرلهب عبرتلهنڭز. دنیاڭز ایچون آخرتڭزنی صاتماڭز. بیلمادکڭز شیلر حقنده بیلوچی بولوب سویلهشمهڭز. اوزڭزگه سویلهنهگان سوزلرگه جواب بیررگه کوچلهنمهڭز. آخری بوزوقلق بولور دیه گمان ایتدیکڭز یوللرغه کرمهڭز. الله تعالی رضاسی امید ایدلگان اورنده خلق شلتهسندن قورقماڭز. خیر اهللرینه یاقین بولڭز آنلردن صانالورسز. اوصاللردن یراق طورڭز، حقڭز بولمغان برلرگه کوز یبارمهڭز. حرام آش آغودر. اوز رزقلرڭزنی اوزڭز کسب ایتوڭز. کشیلرگه اشانوب یاتماڭز. بو شی ایسه یالڭز قبرده بولغانلرغه یاراشور بر حالدر.

دورتنچی اوگوت

۱۲۹) قرآن شریفنی اوزڭزگه امام ایتوب هر وقت الله تعالی حضرتینه تقوالق ایتوڭز. حرامنی حرام و حلالنی حلال بیلڭز. دنیا سزنی قوار ایسهده سزلر قوماڭز (یعنی دنیاڭز ایچون آخرتڭزنی هلاك ایتمهڭز. یوقسه درست نیت ایله کسب ایتمك و بایلق تحصیل ایلهمك دنیا قومق دگلدر). درست سوزلی بولڭز. بولمی قالمش شیلر ایچون اوکنمهڭز. بربرڭز ایله مصلحت ترکلك ایتوڭز. کچمش خلقلر حاللرندن عبرت آلڭز. کیلهچك کونلرڭزنی فکرلهڭز. کراك حق، کراك

Из фондов Российской национальной библиотеки

باطل بولسون هیچ نرسه ایچون آند ایتمه‌کز. جناب الله‌نك اسمنی شاهد ایله‌ر ایچون حتی بتون دنیانك قیمتی یوقدر. اسلام اهلینه ضرر کیتوره‌چك شیلردن صاقلانکز. اشکارده اویات بولاچق اشلرنی یاشرنده اشله‌مه‌کز. آیتورگه یارامادغان سوزلرنی تفتیش ایتمه‌کز. هر ایشتدیککز سوزنی سویله‌مه‌کز و هر بر سوزگه قارشو طوروچی بولماکز. اوچ آلورغه کوچکز یتار ایسه‌ده عفو ایله‌کز و آچووکزنی یوتکز. الله تعالی احسان ایله‌مش نعمتلرنی قدرسز ایتمه‌کز. بربرده نزاع وتاوش قالقسه سکوت ایتوکز وصوغش بولسه اول بردن باشکزنی آلوب بر طرفغه کیتوکز. حضورکزده کشی غیبتنی سویله‌وچیلرنك باشقه‌لرغه باروب سزنك غیبتکزنی سویله‌مکلرندن امین بولماکز. کیمدن گنه مستغنی بولسه‌کزده آنك تیکداشی بولورسز وکیم‌گه گنه محتاج بولسه‌کزده آنك اسیری بولورسز، کیم‌گه گنه احسان ایتسه‌کز آنك امیری بولورسز. صنامازدن الك هیچ کیم حقنده یاخشیلق ایله گواهلق بیرمه‌کز وحالینی بیلمادککز مدتده هیچ کیمنك خبرینی درست دیه دعوا ایتمه‌کز. ایچلرینی یاخشی آکلامادیغکز ذاتلرنك طشلرندن کوروبده حکم ایتمه‌کز. دوست اختیار ایتدیککزده یاردم ایتوچی وراست سویله‌وچی، ایزگولککزنی کوروچی ویمانلغکزنی دفن ایتوچی، قایغو وشادلقلرکزنی اورتاقلاوچی کیمسه‌لرنی تابکز، بوندن باشقه‌لرنك دوستلقلرندن فائده چقماز. مال ودولتکز ایله خلقلرنی رضالاندره آلماسه‌کزده خلقکز ایله رضالاکز. یاخشی کیمسه‌نك آچ واوصال کیمسه‌نك طوق وقتلرندن صاقلانکز. بوزوق خلقلی کیمسه لرگه یار بولماکز، اوزکز هیچ سیزمادیککز حالده آنلرنك خلقلرینی آلمش بولورسز. بر کیمسه‌نك آیاقی تایمقندن شادلانماکز بلکه بویله حال اوزکزگه هم کیلور. ادبسز کیمسه‌گه بولداش بولماکز وایسرك ایله سویله‌شمه‌کز. دینکز طوغروسنده الله تعالی حضرتینی رضا ایته‌چك یول ایله ودنیاکز طوغروسنده ترکلککزنی توزه‌ته‌چك روش ایله

Из фондов Российской национальной библиотеки

یورگز. هیچ بر نرسه ایچون اوکنمادیککز حالده دنیادن آیرلگز راحتلك ایسه بونده‌در.

بیشنچی اوگوت

١٣٠) برکشی ایچون ایکنچی برکشی ایله بوزوشماگز احتمال آنلر دوستلاشورلر سز ایسه اورتاده دشمان بولوب قالورسز. گوزل اشلرنی کوروب طوروچی کوزلر ویازوب اوطوروچی قلملر بار. شونك ایچون ایزگولك اشلرگزنی خلقلرغه فاش ایتارگه آشقماگز. عقلینه کوره تلی قوّتلی کیمسه ایله دوست بولماگز. دین طوغروسندن باشقه قایغولرنی قایغودن صاناماگز. عقلگزدن باشقه درست نصیحت بیروچینی ازله‌مه‌گز. نادانلغگزدن باشقه دشماندن قورقماگز. طول املگزدن آرتق یالانچی واجلگزدن آرتق وعده‌ده طوروچی یوقدر. اوزفکرینه حیران کیمسه‌لرگه عقل بیرمه‌گز. الله تعالی‌نك فرض ایتمش شیلرینی ینگل صانامای وقتنده اوستگزدن توشرگز. حرام‌لرینی اشله‌مك دگل حتی اشله‌رگه قصدده ایتمه‌گز. بو ایکی آراده بولغانلرینی کوب تیکشروب یورمه‌گز، نیتگز بوز وق بولغان اش گه کرشمه‌گز، علم نورینی گناه ایله سوندرمه‌گز وتقوالقدن گوزل کیوم ازله‌مه‌گز. ادبسز طبیعت گوزل بولماز وطرشمای طوروب علم تابلماز، بونی ایسه بیلگز. دنیاده بر کون فائده بولسه ایکنچی کون ضرر بولور. آدم اوغلی اوشبو کونلرنی نوبت اوزرنده کیچرر لکن هرایکیسنی ده اجل سفری دیه بیلوب اوزینه کوره حاضرله‌نگز.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

آلتنچی اوگوت

١٣١) الله تعالی حضرتینىڭ قرآن شریفینه بارکز برلکده یاپشکزده اصلا آیرلماکز. آراکزده بولغان دشمانلق وخلافلقلرنی چقارکزده دوست بولکز. شرع شریف و ملت یاردمی ایچون جمله همتکزنی صرف ایتوکز. مرتبه والوغلق سویمك ایله مبتلا بولماکز. فقیر وضعیفلرنىڭ قوللرندن طوتکز وآنلرغه یاردم بیرکز. الله تعالی حرام ایتمش اورنلرغه وقت وآقچه‌لر اسراف ایتمه‌کز. اویقولرکزدن اویغانکز وکوزلرکزنی یاخشی آچوب دنیا نظامینی کورکز. نه کبی فقیرلك ونادانلق ایچنده بولدیغکزنی بیلکز. کوب آتالر باردرکه بالالرینىڭ تربیه‌لری وعلم تحصیل ایتمکلری یولنده هیچ قایغو ایتمه‌دکلری وبایلق صرف قیلمادقلری حالده ایسرتکچ وفاحشه‌لر ایچون جمله خزینه‌لرینی صرف ایتمکده‌لردر. کوب خاتونلر باردرکه ایرلری بر قداق ایکمك تابمقدن عاجز بولوب یوردکلری حالده کیاوینی کوتمکده بولغان قزلر مثالنده کیونوب اوراملرده یورمکده‌لردر. کوب صقاللی صبیلر باردرکه قزلرینه بر حرف گوزل خلق اوگراتمه‌دیکلری حالده شریعت اسلامیه‌نىڭ اڭ بیوك واڭ حرمتلی بولغان جمعه کونلرنده یاش یکتلر وناحرملر ایله اوینار ایچون بیارمکده‌لردر. بو حاللر ایسه کوکل کوزلرینىڭ صوقرایوینه وکوڭللرنىڭ قارالمقینه الوغ دلیلدر. هر اشده توبان وفقیر، نادان وآرتده بولمقمزغه سبب هیچ کم دگل اوزمزدر. الله تعالی دن احسان ایدلمش نعمتلرنىڭ کیتوینه باش سبب بنده‌لر اوزلری بولور. شونىڭ ایچون بو حاللردن عبرت آلکز. کندی حمایتکزده بولغان اهل وعائله‌کزنی اسلام تربیه‌سی ایله تربیه ایتوکز. اوزکز هم خلق وفکر، اعتقاد وعمل هم تقوالق طوغروسنده آنلرغه کوچرگچ بولکز،

Из фондов Российской национальной библиотеки

تقوالق ایدوچیلرگه الله تعالی یاردمچی وحق یولنی ازله‌وچیلرگه الله تعالی هدایت بیرگوچیدر . بونی ایسه کون کبی اشکار بیلگز .

یدنچی اوگوت

۱۳۲) آدملرنڭ عیبلرینی ازله‌ب یورمه‌گز وبو برگزنی کونچیله‌مه‌گز ؛ کینه قوماگز بلکه بر طوغمه کبی دوست بولگز . ممکن بولسه کشیدن نرسه صورماگز (تله‌نچیلك ایتمه‌گز) . دین طوغروسنده نزاعلاشماگز اما زنهار یوق بار نرسه‌لر ایچون بر برگزنی اکفار ایله‌مه‌گز . نه قدر گناهکار بولسه‌ده بر مسلمان حقنده کفر ایله شهادت بیرمك جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم طرفندن نهی ایدلمشدر . ضرورت بولماسه صول قولگز ایله آشاماگز . صوراب یوروچیلرنی محروم ایتمای آز بولسه‌ده بیروب یبارگز . کورشیلرگزنڭ حرمتینی صاقلاگز . ایشتکان علم ویاخشی سوزلرنی دفترگزگه یازارغه عادت ایتوگز . کراکلی دگل شیلرنی سویله‌مکدن دیلگزنی صاق طوتگز وقوناقلرگزنی حالگز قدر حرمت ایتوگز . طاعون هم وبا بولغان یرلرگه وارماگز وبولدیغی یرلردن قاچوب چقماگز . غیبت سویله‌مه‌گز . بهتان وافترا ایتمه‌گز . ایسرتکچ اچمه‌گز ، العیاذ بالله زنا ایله‌مه‌گز . اویقو وقتنده ایشکلر وترزه‌لرنی بیکله‌گز ، ساوت سابالرنڭ اوستلرنی یابگز ، شملرنی سوندرگز . مسلمان قارنداشلرگز اوچرادیغنده سلام بیرگز . چاقرسه‌لر بارگز . خسته‌لنسه‌لر حاللرینی صورآگز . وفات ایتدیکلرنده جنازه‌لرینه حاضر بولگز . ایزگولگی یراق واوصاللغی یاقین یوروچی ذاتلردن صاقلانگز . بر قومنڭ حرمتلیسی کیلور ایسه حرمت ایتوگز وبو کونگی عملنی ایرته‌گه کیچکدرمه‌گز .

سگزنچی اوگوت

١٣٣) آدم اوغللرینه جناب الله حضرتندن بیوك هدیه و باشقه
حیوانلردن آیراچق صفت بولغان «عقل»نی الوغ بر نعمت دیه‌بیلوگز
بونی هم صاف و کامل ایدوب آسرارغه طرشگز. بو بیوك نعمتنی
الله‌تعالی‌نڭ شریف هدیه‌سینی صاقلاب‌طوتمق آدم اوغلی ایچون اڭ برنچی
بورچ ایدیکندن خبردار بولگز. اگرده عقل، بازارلرده آلتون برابرینه
صاتلسه ایدی آدم اوغللری، صوڭ نرسه‌لرینی بیروب بولسه‌ده عقل آلمق
ایچون یوگرشورلر ایدی. حالبوکه دنیاده بعض بر کیمسه‌لر اوشبو
عزیز نعمتنڭ قدرینی بلمازلر، آقچه‌لری ایله دیوانه‌لق صاتوب
آلورلر. فرض ایتدك ایسرتکچ ایچمك شریعت قارامقنده حرام
بولماسون وآخرتده‌آنڭ برابرینه جزاده کورلماسون، دنیا مسخره‌لگینه
وخسته‌لك‌گه دوشارگه‌ده سبب بولماسون، آنڭ یمان اش ایدیکنی اثبات
ایتمك ایچون اوشبو عقل نورینی سوندرمکی‌ده تمام یته‌چکدر. حالبوکه
ایسرتکچ ایچمك شریعتمزده حرام بولوب آخرتده بولاچق جزالری‌ده
طاقت کیتورله‌چك درجه‌ده توگلدر. اسلام قاشنده ایسرتکچ «ام‌الخبائث»
یعنی هر یاوزلق واوصاللقلرنڭ آناسی دیه تعبیر ایدلور. واقعا
ایسرتکچ ایچوچیلر هیچ بر بوزوقلقنی اشله‌مکدن تارتلمازلر. ایسرتکچ
ایچمك سببلی آدم اوغلی وقار وحلم، نزاهت وامانت، نظافت وسر
صاقلامق، تدبیر وعائله تربیه ایتمك کبی کورکام خلقلردن تمام محروم
قالور. بایلق ووقت کبی قیمتلی خزینه‌لرنی‌ده ضائع ایدر. بوزوق
خلقینی، اوزینڭ معصوم وگناهسز صبی بالالرینه میراث قالدروب
کیدر. طبیبلر خبرینه کوره، چاخوتقه باش ویوراك هم معده خسته-
لکلری کوب وقتده ایسرتکچ ایچمك سببلی پیدا بولور. وبالا هم

Из фондов Российской национальной библиотеки

نسللرگه شوملی یادکار بولوب قالور. هیچ بر گوزل تربیه بیرمادیکی حالده معصوم باللرینه چاخوتقه یاکه باشقه بر خسته‌لك یاخود ایسرتکچ ایچمك بوزوق عادتینی میراث ایدوب قالدروی نه قدر قزغانچ وکوڭللرگه جراحتلی اثر بیره‌چك بر حالدر. اوشبونڭ ایچون بو زهر وبو آغودن الڭ الك اوزگزنی وصوڭره‌ده عائله‌گزنی‌حتی‌که جمله قارنداش وقبیله، دوست هم ایشلرگزنی صاقلامق حقنده جمله اجتهادگزنی صرف ایتوڭز. بو ایسه الڭ کراکلی والڭ فائده‌لی بر صوغش بولور. بو صوغشده غالب بولوچی منگولك گوزل‌اسم آلور. الڭ یاقین بر دوستگز قضا ایله صوغه باتوب اولدکنی ایشتدیکگز ده تأسف ایتوڭز لکن: الله‌غه شکر ایسرتکچ ایچمادی، یالگز صوده غرق بولدی، اگرده ایسرتکچ ایله مبتلا بولسه ایدی نه چاره بار ایدی!» دیه جناب الله‌غه حمد وثنالر قیلوگز.

توقزنچی اوگوت

۱۳٤) بر برگزگه کونچیلك ایتمه‌گز وآچولانشماگز. سوز اولچاشمه‌گز وبر برگزدن کیسلوب طورماگز. آچو وقتنده اوز اوزگزنی طوتا بیلوگز وظلم ایتمکدن هم ریا وسارانلق قیلمقدن صاقلانگز. یالان وغیبت، بهتان وافترا سویله‌مه‌گز. سوز یورتمه‌گز ووعده‌گزگه خلاف ایتمه‌گز. امانتکه خیانت ایتمه‌گز ومؤمن قارنداشلرگزنی خصوصا اولکلرنی سوکمه‌گز. هیچ کیمگه لعنت قیلماڭز واکفار ایتمه‌گز. یمان گمان ایدوچی بولماڭز وکشی کولدرر ایچون سوز سویله‌مه‌گز. بلیشلرگز وبلیش دگللرگزنڭ جمله‌سینه سلام بیرگز. محرم قارنداشلرگزدن کیسلمه‌ڭز وفقیرلرگه انعام ایتوڭز. خلقلر اویقوده ایکن سزلر بعض وقت بولسه‌ده نماز اوقوگز و اوزگز، آتا آنالر هم ابی و بابالر

وطوغمه‌لرڭز، ابرلر وخاتونلرڭز همده قيامت كونينه قدر كيله‌چك نسل وذريتلرڭزنڭ ايمان ايله دنيادن كيچمكلري حقنده دعا ايتوڭز. قبول بولسه بولماسه‌ده دعا ايتمك والله تعالى حضرتينه بالوارمق عبادتدر. شونڭ ايچون دعاغه دوام ايتوڭز خصوصا كوڭل صنق وقتلرني غنيمت بيلڭز. لكن اوزڭز ايله جناب الله آراسينه هيچ بر كيمسه‌ني واسطه قويماڭز، هر حاجتڭزني طوغري اوز تلڭز ايله هم اخلاص كوڭلڭز ايله صوراڭز. اخلاص ايله صورالمش دعالر بو كون بولماسه‌ده بر كون قبول بولور بوني ايسه شبهه‌سز طوغري بيلڭز.

اوننچي اوگوت

١٣٥)اوز اوزيني بيلوچي وكيله‌چك كوني ايچون عمل ايدوچي كيمسه زيراكدر. ديندن الڭ مقدم يوغالاچق نرسه امانت والڭ صوڭ ضائع بولاچق شي‌ده نمازدر. نماز ضائع بولديغي كورلسه «انالله وانا اليه راجعون» وقتي كيلمش بولور. دينده اعتبارلي بولمق ايله كوركام خلق، منافقلرده كورلماز. دنيا رسوايلغي آخرت رسوايلغندن البته ينگلدر. زنا ايدوچي كيمسه فقيرلنور ومحرم قارنداشلرينه صله ايدوچي كيمسه‌نڭ عمري بركاتلي بولور. الله تعالى‌دن قورقمق، حكمت نيگزيدر. بالالرينه مال جيوب‌ده الله تعالى حضورينه فقير بارمش كيمسه بختسزدر. اوصالللقدن قايغورمق وياخشيلق ايچون سوينمك مؤمنلك علامتيدر. رزقلرني طوپراق آستوندن ازله‌ڭز (سابان سوروب آشلق ساچڭز، اورال تاولرينه باروب تيمر والتون هم اصل تاشلر قازڭز، بوني قازي بيلور ايچون آچلمش مكتبلرگه كروب اوقوڭز). الله تعالى بيرگان دولتني، بالالرڭز وعائله‌ڭزني تربيه ايتمكدن قزغاناماڭز. طوتاشدن سلامت بولوب طورمق خسته‌لكدر. يوره‌كسز سوداگر

محروم بولور. اولم، اوزندن اولگی حال‌گه کوره آور بولسه‌ده اوزندن صونگ حال‌گه کوره ینگلدر. خلقلرنی یمانلارغه نیت ایتدیککزده اوز حالـگزنی اصلاح ایتوگز وفرضلردن مقدم نفللر ایله مشغول بولماگز. سرگزنی صافلادنگز مدتده اختیارگز اوزگزده‌در. بر برگز ایله دوست بولـگز ویورشگز لـکن کورشی بولشماگز. کچکنه حسرتلرنی زور کورمه‌گز وبیلمادیکـگز شیلرنی «بیلمیم» دیمکدن کیر و طورماگز. یالان شهادت بیرمه‌گز وحقگز یوق نرسه‌لرنی دعوا ایدب آلماگز. الله تعالی‌نك نعمتلرینه شکر و بعض وقت بیرمش بلالرینه‌ده صبر ایتوگز. جناب اللهنك رحمتی صبر قیلوچیلرغه ایدکینی اونوتماگز.

اونبرنچی اوگوت

۱۳۶) گناه اونوداماز و ایزگولك یرده قالماز. کیله‌چکمزده اولم بار، صوکره مهابت صورتده حساب بولاچق وجواب صورالاچق. بو کونده کوب یوزلر آق وکوب یوزلرده (العیاذ بالله) قارا بولاچق!.. هر کیم دنیاده ایتمش عملینك جزاسینی آخرتده کورر و هر کیم نه ساچار ایسه شونی اورور. اولم ناموزلری کیسلمازدن الك بو کون ایچون حاضرله‌نگز وایزگولك ایتارگه آشغوگز. شهوتگزگه مبتلا بولوب دینگزنی بوزماگز ویوق بار شبهه‌لر ایله گوزل اعتقادگزدن آزماگز. خیرعمللر ایچون سعی ایله‌گز وهیچ بولماسه اوصاللق آردندن یورمه‌گز. سلامتلك ایله طنچلق بیك بیوك نعمتلردر قدرینی بیلوگز و عمر، فائده‌سز یرلرگه صرف ایده‌چك درجه‌ده اوزون دگلدر بوندن خبردار بولوگز. دنیا مالی جناب الله رضا دگل اورنلرغه توگارلك مرتبه‌ده کوب‌ده دگلدر. ایزگولك ایدوچیلردن‌ده بو دنیا کیچر، یمانلق ایدوچیلردن‌ده! . لکن تشلر بر برینه صوغلاچق و تزلر در - در

Из фондов Российской национальной библиотеки

فالنراب طوراچق کونلر آلدەدر. بو کوندە نسل وقبیلەدن، گوزللك وباشقەلردن صورلماز بلکە یالڭز یاخشیلقدن حساب آلنور. دنیاڭزدە بولماغان مقصودلرڭز ایچون اوکنمەڭز و بولغانلری ایچون‌دە اوز اوزڭزنی بیلماز درجەدە شادلانماڭز. توبەنی کیچکدرمەڭز واولمنی‌دە گویا باشقەلرغەغنە کیلەچك دیە گمان اینمەڭز. باشقەلرنڭ عیبلرینی تیکشرمازدن الك اوزعیبلرڭزنی تیکشرڭز. حلال کسب ایلە تابمش مالڭزنی‌دە تیوشلی اورنلرینە صرف ایتوڭز. دین اهللرینە وکوڭللری صنق کیمسەلرگە مرحمتلی بولڭز. علم وهنری بولغانلرغە قاتشڭز. علمڭز ایلە عمل ایتوڭز وعملڭزدە ریالی بولماڭز. اولکلرنی یووڭز واوزڭزگە هم شویلە برکون کیلەچکینی کوز اوڭندە طوتڭز قبرلکلرگە بارڭز، دنیادن اش ومشقتلری بتوب، کیلەچك کونلرنی کوتوب یاتوچی بو بندەلرنڭ حاللرینی تیران فکر ایلەڭز. کوڭل بومشایەچق وعبرت آلاچق یر — اولکلر وآنلرنڭ مقام مبارکلری بولغان قبرلکلر در.

الله تعالی حضرتی بواورنلردە وکونلردە جملەمزگە رحمت ایلەیە.

Инв. № 23.075

صوڭ

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-3278а

حقی ١٠ تین .

Из фондов Российской национальной библиотеки